

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Handreiking

Klimaatneutraal en Circulair Inkopen

Handreiking **Klimaatneutraal en Circulair Inkopen**

Deze Handreiking bevat de te nemen stappen om Klimaatneutraal en Circulair Inkopen mee te nemen in de verschillende projectfasen, van planuitwerking tot en met contractbeheersing, in de GWW-aanleg- en onderhoudscontracten van Rijkswaterstaat.

Beheerder van de Handreiking is het [Programma Duurzaam Aanleg en Onderhoud](#). Voor ondersteuning bij het toepassen van deze Handreiking kun je [contact](#) opnemen met de collega's van het programma.

Klik op bovenstaande tab
of onderstaande pictogram voor
de stappen in de betreffende
projectfase

Let op:

Om de bestanden te downloaden
die gelinkt zijn aan deze
handreiking, dien je verbonden te
zijn met het RWS-intranet.

Verkenning &
Planuitwerking

Contractvoorbereiding

Contractbeheersing

Doelstellingen: speerpunten Duurzame Leefomgeving

Klimaat & Energie

- 2020: -20% CO₂
- 2030: Energie- en klimaatneutraal

Circulaire Economie

- 2030: RWS werkt circulair
- 2030: -50% primaire grondstoffen
- 2050: Geen afval

Duurzame Gebiedsontwikkeling

- Denken vanuit de gebiedsopgave
- Meervoudig ruimtegebruik
- Samen met anderen

Doelstellingen: speerpunten Duurzame Leefomgeving

Klimaat & Energie

- 2020: -20% CO₂
- 2030: Energie- en klimaatneutraal

Circulaire Economie

- 2030: RWS werkt circulair
- 2030: -50% primaire grondstoffen
- 2050: Geen afval

Duurzame Gebiedsontwikkeling

- Denken vanuit de gebiedsopgave
- Meervoudig ruimtegebruik
- Samen met anderen

Toelichting

In de [Strategie IenW Naar klimaatneutrale en circulaire Rijksinfrastructuurprojecten](#) beschrijft het ministerie van I&W de ambities voor het domein Duurzame Infrastructuur binnen focuspunt Duurzaamheid en Leefomgeving. Per soort infrastructuur worden **transitiepaden** uitgewerkt

Rijkswaterstaat streeft er naar om bij de aanbesteding van infrastructuurprojecten [duurzaam inkopen](#) op uniforme wijze vorm te geven, conform de Aanpak Duurzaam GWW. Rijkswaterstaat legt daarbij de focus op de **speerpunten Klimaat & Energie, Circulaire Economie en Duurzame Gebiedsontwikkeling**. De aanpak om de doelen voor de drie speerpunten te behalen is in december 2018 in de DT's van GPO en PPO besproken.

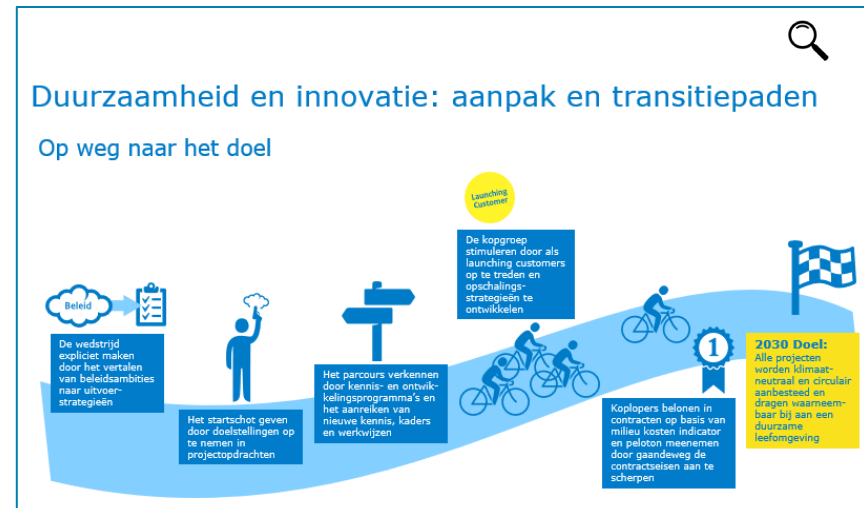
Duurzame Gebiedsontwikkeling krijgt vooral aandacht in de vroege fasen van de MIRT-projecten en bij de planning van het beheer en onderhoud (o.a. bij het opstellen van de Netwerkbeheersvisie, Instandhoudingsplannen en de programmering). In de contractvoorbereiding ligt de focus op Klimaat & Energie en Circulaire Economie, in lijn met de transitiepaden voor klimaatneutrale en circulaire infrastructuur.

Doelstellingen: transitiepaden klimaatneutrale en circulaire infra

De essentie van de IenW strategie naar klimaatneutrale en circulaire infrastructuur-projecten is de aanpak via de 4 transitiepaden:

- Wegverharding
- Kunstwerken
- Kustlijnzorg en vaargeulonderhoud
- Bouwplaats en bouwmaterieel

Roadmaps voor de transitiepaden worden (verder) uitgewerkt.

Duurzaamheid en innovatie: aanpak en transitiepaden

Op weg naar het doel

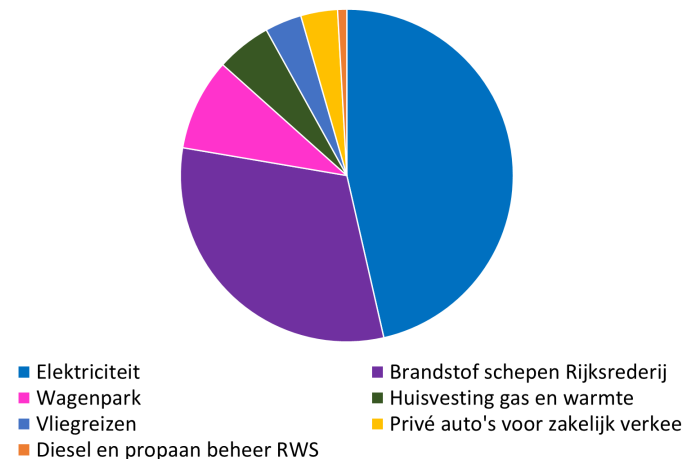
Toelichting Klimaat & Energie

Het ministerie van IenW wil uiterlijk in 2030 energie- en klimaatneutraal zijn voor het energiegebruik (elektriciteit en brandstoffen) van de eigen organisatie. De doelstellingen willen we behalen door zowel de CO₂-uitstoot van de gebruikte energiedragers te verminderen als ook het energieverbruik zelf. Dit doen we door energiebesparing, door elektrificatie van het wagenpark en onze vloot en door de inzet van groene stroom en biobrandstoffen. Nadat we het energiegebruik zoveel mogelijk hebben verminderd, zullen we de resterende energiebehoefte zoveel mogelijk afdekken met hernieuwbare energie die is opgewekt op het grondgebied dat Rijkswaterstaat beheert. Hoe de CO₂-emissies verdeeld zijn over de categorieën van de organisatie, zie je in de figuur rechtsboven.

Spelregels over energie besparen en opwekken vind je in het Rijkswaterstaat Handelingsperspectief Energie (de brochure is [hier](#) te vinden, een stroomschema staat [hier](#)).

Naast emissies die voortkomen uit onze eigen bedrijfsvoering, stoot het ministerie van IenW ook CO₂ uit via de aanleg, het beheer en het onderhoud van (vaar-)wegen en kunstwerken (bruggen, sluizen, tunnels etc). Hoe deze emissies verdeeld zijn over de 4 **transitiepaden** zie je in de figuur rechtsonder.

CO₂ Emissie per categorie eigen organisatie
totaal 113 kton

CO₂-uitstoot inkoop(keten) en (infra)projecten
totaal 615 kton

Bron: [Duurzaamheidsverslag IenW 2019](#)

Toelichting Circulaire Economie

Een **circulaire economie (CE)** is een economie zonder afval, met hoogwaardig hergebruik van materialen en grondstoffen en zonder uitputting van grondstoffen.

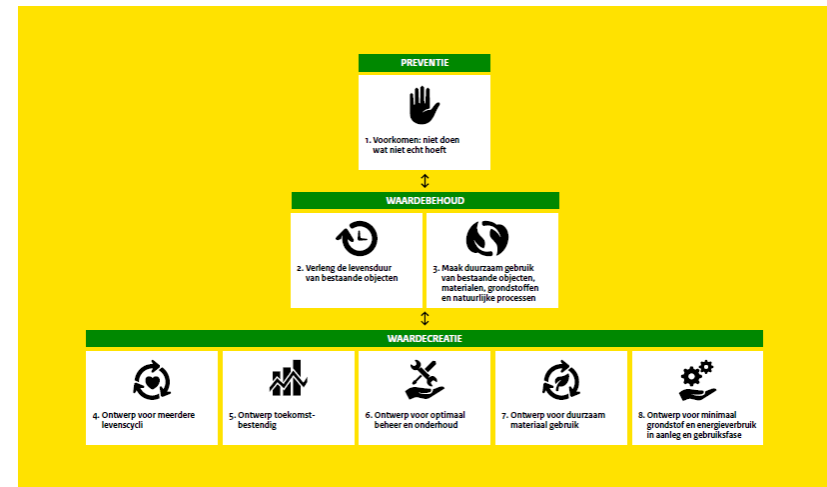
Rijkswaterstaat wil in 2030 circulair werken. Dat betekent dat we onze netwerken in 2030, samen met marktpartijen, circulair ontwerpen, realiseren en onderhouden. Rijkswaterstaat hanteert daarbij drie uitgangspunten:

- een optimale levensduur en maximaal behoud van waarde
- duurzame productie
- gebruik van niet-schaarse en hernieuwbare grondstoffen

Dat moet leiden tot het beperken van CO₂-emissies en verminderde uitputting van grondstoffen (onder andere door minder schaarse grondstoffen, meer secundaire en meer biobased materialen te gebruiken).

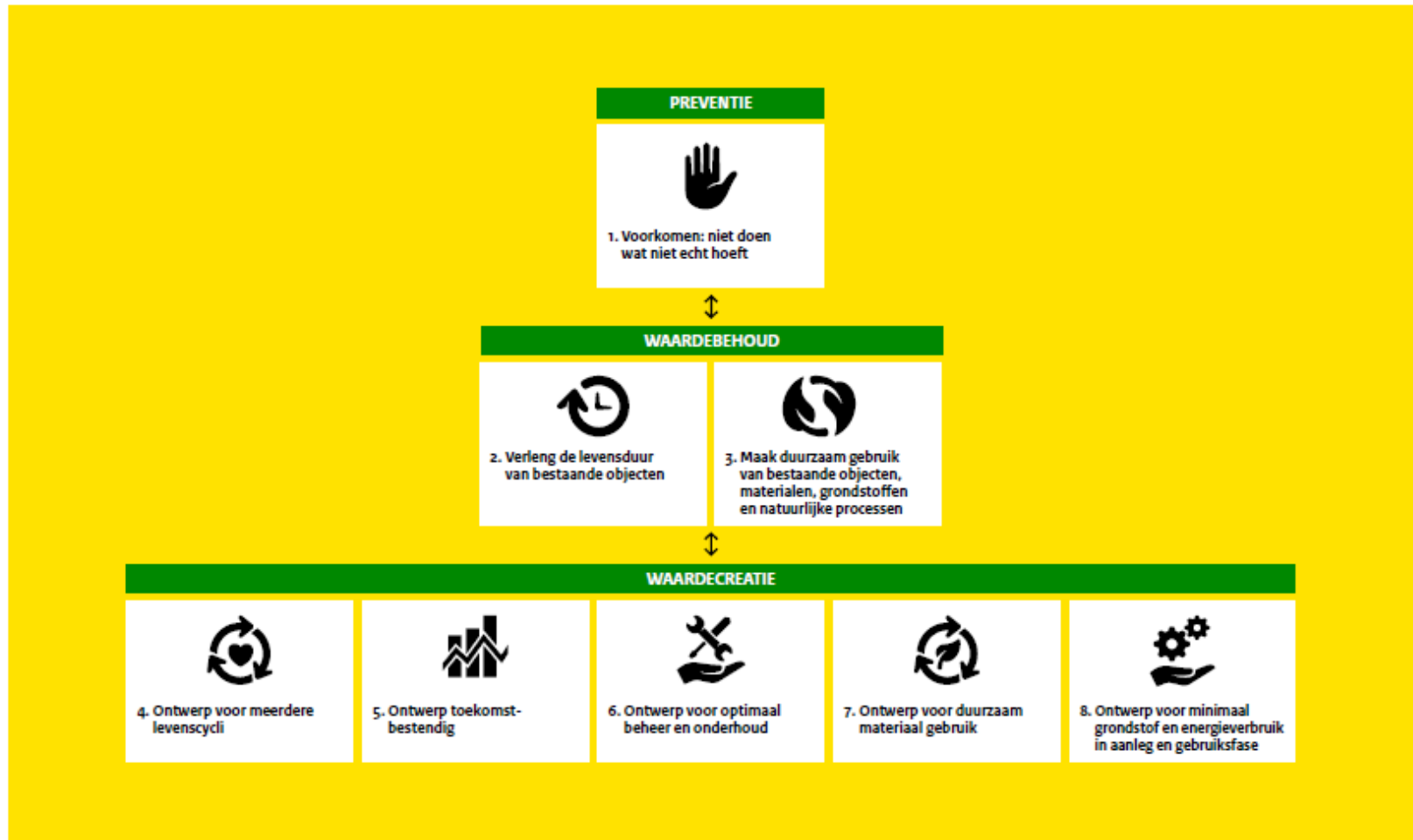
Het werkveld van circulaire economie, is nog volop in ontwikkeling. Deze handreiking bevat de middelen die standaard worden ingezet. Er is echter nu al meer mogelijk. Voor actuele voorbeelden en projectervaringen, neem contact op via circulair@rws.nl of kijk [hier](#).

Circulaire ontwerpprincipes voor het MIRT-proces

Rijkswaterstaat ontwikkelde **circulaire principes** om handelingsperspectieven te bieden voor het circulair werken.

Circulaire ontwerpprincipes voor het MIRT-proces

Toelichting Duurzame Gebiedsontwikkeling

De projecten die het ministerie van IenW uitvoert kunnen een behoorlijke impact op de omgeving hebben. Daarom gaan we in een vroegtijdig stadium met omwonenden, decentrale overheden en belangenorganisaties in gesprek. Zo kunnen we samen kansen benutten voor een betere, robuustere en duurzamere leefomgeving. We kijken daarbij verder dan alleen de infrastructuur om aan te sluiten bij het unieke karakter van het gebied.

In verkenningen en planstudies stellen we in overleg met de omgeving de inhoudelijke opgaves centraal. Dat betekent werken vanuit een gebiedsopgave; met gebiedspartners kijken wat we met een gebied willen. We kijken daarbij ook naar meekoppelkansen, waarbij we samen met de stakeholders zoeken naar synergie en integratie van functies. Een praktische werkwijze om projecten duurzaam vorm te geven en uit te voeren is de [Aanpak Duurzaam GWW](#).

Instrumentarium

Om de duurzaamheidsdoelstellingen te realiseren zet Rijkswaterstaat in op het instrumentarium van Duurzaam GWW. In de fases voorafgaand aan de contractvoorbereiding zijn dat onder meer de [Omgevingswijzer](#) het [Ambitieweb](#).

Tijdens de planuitwerking (SLA/ MIRT) brengen we duurzaamheidskansen in kaart, leggen we de duurzaamheidsambities vast en vertalen we maatregelen naar (inpassings-) ontwerp en/ of (KES-) eisen en specificaties. Op welke wijze we duurzaamheid uitvragen aan de opdrachtnemer (ingenieursdiensten) lees je in de toelichting bij Verkenning & Planuitwerking.

In de contractvoorbereiding vindt verdere uitwerking van duurzaamheid plaats via:

- **BPKV-criteria** om duurzame oplossingen te belonen en/of
- **Minimumeisen** te stellen aan duurzaamheid (aanvullend op RBA-minimumcriteria/ bestaande standaard eisen).

Toelichting criteria BPKV

1. CO₂-prestatieladder (BPKV)

De CO₂-prestatieladder wordt op basis van de [Gele Brief Duurzaam Inkopen](#) in elk contract opgenomen. Aanbieders verplichten zich bij inschrijving tot een bepaalde CO₂-ambitie (waarvoor een certificaat van de CO₂-prestatieladder als bewijsmiddel kan worden overlegd). Ze krijgen een - fictieve - aftrek van hun inschrijfprijs via de BPKV- methodiek. Kijk [hier](#) voor meer informatie over de CO₂-prestatieladder.

2. MKI (DuboCalc) in BPKV

Rijkswaterstaat daagt aanbieders uit om een klimaatvriendelijk en circulair product aan te bieden, via de zogenaamde MilieuKostenIndicator (MKI). Deze is te berekenen met DuboCalc en in te zetten in de BPKV-methodiek.

MKI (DuboCalc) wordt op basis van de [Gele Brief Duurzaam Inkopen](#) en het [Actieplan Milieubeprijzing](#) ingezet in aanleg- en onderhoudscontracten. Ook in **Best Value**-aanbestedingen kan MKI (DuboCalc) worden ingezet. Voor de wijze waarop MKI (DuboCalc) meegenomen kan worden als prestatie criterium, zie de toelichting [Best Value en Duurzaamheid](#).

Om invulling te geven aan de duurzaamheidsdoelstellingen, werken we toe naar een minimale MKI-waarde (theoretisch gezien een waarde van 0).

We scherpen de doelen stapsgewijs aan om koplopers verder uit te dagen en voeren tevens een minimumeis in om het peloton mee te gaan nemen. Dit is de manier waarop Rijkswaterstaat momenteel CO₂- of milieubeprijzing toepast. Zie voor meer uitleg het [Actieplan Milieubeprijzing](#).

Kijk [hier](#) voor meer informatie over MKI (DuboCalc). Lees [hier](#) hoe DuboCalc de principes van CE kan stimuleren. En zie bijgevoegd [voorbeeld](#) van een gunningscriterium voor CE in BPKV in aanleg- en onderhoudscontract.

3. Projectdoelstelling Duurzaamheid (uitgewerkt voor Best Value)

In Best Value (BV)-aanbestedingen wordt duurzaamheid gestimuleerd door het opnemen van een projectdoelstelling voor duurzaamheid in de Vraagspecificatie. 'Kansen' is een standaard criterium in BV, inschrijvers kunnen scoren door aan te geven welke kansen zij zien op de duurzame projectdoelstelling.

Toelichting (minimum-) Eisen

4. Eisen Energie & Klimaat en Circulaire Economie

Daar waar mogelijk wordt de afname van energie onderdeel van het (onderhouds)contract, zodat er een directe prikkel is om de LCC, de energiekosten en daarmee het energieverbruik laag te houden. Voor specifieke onderdelen van het werk kunnen product- of proceseisen voor energiezuinigheid worden ingezet. Wettelijk is vastgelegd dat alle energiebesparende maatregelen die zich binnen 5 jaar terugverdienen en passen binnen de projectscope, meegenomen moeten worden.

Eisen voor Circulaire Economie worden nog verder ontwikkeld. Naast minimeisen voor bijvoorbeeld hergebruik van beton en de MKI van asfalt, volgen eventuele eisen in het contract uit de in het voortraject bepaalde inkoop- en ontwerpstrategie voor Circulaire Economie.

5. RBA Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (minimeisen)

Aan de Rijksbrede doelstelling van 100% duurzaam inkopen geven we invulling via de [RBA Maatschappelijk Verantwoord Inkopen \(MVI\)](#). Deze Rijkswaterstaat Brede Afspraak bevat minimeisen aan energie- en materiaalgebruik en dient in alle contracten te worden meegenomen.

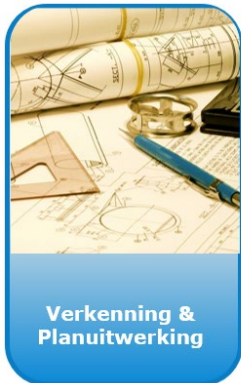
NB: voor duurzaamheidseisen bij de aanbesteding van ingenieursdiensten, ga naar de toelichting voor de Samenwerkingsovereenkomst Ingenieursdiensten (SO):

- in de verkenning & planuitwerking
- in de contractvoorbereiding

Klimaatneutraal en Circulair Inkopen in de verkenning & planuitwerking

Verkenning &
Planuitwerking

Contractvoorbereiding

Contractbeheersing

Klik **hier** voor de wijze waarop we duurzaamheidsproducten en diensten uitvragen in verkenning en planuitwerking

De zorg voor duurzaamheid in een project begint al in de vroege projectfasen. Duurzaamheid wordt verankerd in de MIRT-opdrachtbrieven en in de overkoepelende SLA-afspraken. Om opdrachtgevers te helpen bij de opdrachtverlening zijn standaard teksten opgesteld: [Richtinggevende Opdrachtformuleringen](#) voor de MIRT fases tot en met de planuitwerking.

De Aanpak Duurzaam GWW volgend, dienen kansen en ambities voor klimaatneutraal, circulair en duurzame gebiedsontwikkeling verkend te worden met de [Omgevingswijzer](#) en het [Ambitiweb](#).

De werkzaamheden in de verkennings- en planuitwerkingsfase besteden we deels uit aan ingenieursbureaus (IB). Dat gebeurt onder de Samenwerkingsovereenkomst (SO) Ingenieursdiensten. ➔

Naast het inkopen van deze producten/ diensten verwijzen we naar de volgende hulpmiddelen bij het implementeren van duurzaamheid in de verkenning & planuitwerking:

- De [Handreiking verduurzaming MIRT](#) geeft aan hoe duurzaamheid (en specifiek Energie & Klimaat) vanaf een vroege fase meegenomen dient te worden in MIRT-projecten.
- En de [Aanpak Klimaatneutraal en Circulair V&R](#) gaat in op de scopebepaling en planfase van (groot) onderhouds- en vervangingsprojecten.
- Voor Circulair Ontwerpen in MIRT-projecten (vanaf vroege fase), zie de Handreiking [Circulaire Economie voor MIRT-projecten](#).

Toelichting Samenwerkingsovereenkomst (SO) Ingenieursdiensten

De **verkenning**, **planuitwerking** en contractvoorbereiding van aanleg- en onderhoudswerken besteden we ten dele uit aan advies- en ingenieursbureaus (IB) via de [Samenwerkingsovereenkomst \(SO\) Ingenieursdiensten](#).

In de SO heeft duurzaamheid een nadrukkelijke plaats gekregen. Elke IB heeft in haar ContractManagementPlan (CMP) beschreven hoe duurzaamheid in de nadere overeenkomsten wordt meegenomen. Per bureau verschilt deze aanpak. De duurzaamheidsactiviteiten die ingenieursbureaus binnen de overeenkomst verrichten, kunnen invloed hebben op de werkwijze en resultaten in het project.

Duurzaamheid kan aanvullend worden meegenomen door specifieke duurzaamheidsproducten/-diensten uit te vragen aan het IB. ➔

Producten/diensten duurzaamheid | Vraagspecificatie SO Ingenieursdiensten

Uitvragen producten/diensten duurzaamheid

Actie

- Opnemen van teksten voor duurzaamheidsproducten/ diensten in de Vraagspecificatie. Hiervoor kan gebruik gemaakt worden van de standaardteksten in de [Standaardteksten uitvraag ingenieursdiensten duurzaamheid](#).

Toelichting:

Het selecteren van de passende producten is voor elk project maatwerk. Dit hangt samen met de duurzaamheidsambities van het project, zoals o.a. geformuleerd in de KES (klanteisen) en POF (Project Opdracht Formulier).

In de standaardteksten is beschreven welke producten en diensten uitgevraagd moeten of kunnen worden.

Het kan gaan om de volgende producten/ diensten:

- Plan van aanpak werkpakket duurzaamheid
- Sessie Omgevingswijzer
- Sessie Ambitiweb
- Duurzaamheidssessie
- Rapportage circulariteit
- Energiescan
- MKI-berekening varianten en referentieberekening MKI (DuboCalc).

Rolhouder

Projectmanager, Contractmanager, Technisch manager en informeren adviseur duurzaamheid

Hulpmiddel

[Standaardteksten uitvraag ingenieursdiensten duurzaamheid](#)

Klimaatneutraal en Circulair Inkopen in de contractvoorbereiding

Verkenning &
Planuitwerking

Contractvoorbereiding

Contractbeheersing

Klik op de bovenstaande tabs voor de stappen in de betreffende contractvorm.

NB: er is gekozen om het **DBFM-contract** niet meer op te nemen, omdat deze contractvorm in nieuwe projecten niet meer toegepast zal worden. DBM vervangt DBFM.

In de contractvoorbereiding vertalen we de kansen, ambities en KES-eisen voor duurzaamheid uit de vorige fase naar eisen en gunningscriteria in de aanbestedingsdocumenten. Duurzaamheid is breder, maar in de contractvoorbereiding ligt onze focus op de speerpunten Klimaat & Energie en Circulaire Economie.

De contractvoorbereiding van aanleg- en onderhoudswerken besteden we ten dele uit aan ingenieursbureaus (IB). Dat doen we via de Samenwerkingsovereenkomst (SO) Ingenieursdiensten. ➔

Naast het instrumentarium dat we standaard inzetten, kan een **marktconsultatie** helpen om grip te krijgen op gunningscriteria en eisen voor duurzaamheid. ⓘ

Toelichting Samenwerkingsovereenkomst (SO) Ingenieursdiensten

De verkenning, planuitwerking en **contractvoorbereiding** van aanleg- en onderhoudswerken besteden we ten dele uit aan ingenieursbureaus via de [Samenwerkingsovereenkomst \(SO\) Ingenieursdiensten](#) in perceel 3; Integrale planuitwerking en contractvoorbereiding.

In de Samenwerkingsovereenkomst (SO) heeft duurzaamheid een nadrukkelijke plaats gekregen. Elke IB heeft in haar Contract-ManagementPlan (CMP) beschreven hoe duurzaamheid in de nadere overeenkomsten (NOK's) wordt meegenomen. Per bureau verschilt deze aanpak.

Duurzaamheid kan aanvullend worden meegenomen door specifieke **duurzaamheidsproducten/diensten** uit te vragen aan het IB. ➔

Duurzaamheidseisen worden als onderdeel van de KES overgedragen aan het IB en vervolgens aan de uitvoerend opdrachtnemer via de contracteisen. In de vraagspecificatie dient opgenomen te worden dat de opdrachtnemer in de contractdocumenten de eisen (en eventueel gunningscriteria) voor Energie & Klimaat en CE meeneemt, in lijn met deze handreiking.

Producten en diensten duurzaamheid | Vraagspecificatie

Uitvragen producten/ diensten duurzaamheid

Actie

- Opnemen van teksten voor duurzaamheidsproducten/diensten in de Vraagspecificatie. Hiervoor kan gebruik gemaakt worden van de standaardteksten in de [Standaardteksten uitvraag ingenieursdiensten duurzaamheid](#).

Toelichting: Het selecteren van passende producten is voor elk project maatwerk. Dit hangt samen met de duurzaamheidsambities van het project, zoals o.a. geformuleerd in de KES (klanteisen) en POF (Project Opdracht Formulier). In de standaardteksten is beschreven welke producten en diensten uitgevraagd moeten of kunnen worden. Het kan gaan om de volgende producten/ diensten:

- Plan van aanpak werkpakket duurzaamheid
- Sessie Omgevingswijzer
- Sessie Ambitiweb
- Duurzaamheidssessie
- Rapportage circulariteit
- Energiescan
- Referentieberekening MKI (DuboCalc); zie ook [stap 1](#) Uitbesteden MKI –berekeningen (DuboCalc) voor D&C, DBM of E&C-contracten.

De teksten tussen [vierkante haken] moeten per project aangepast of verwijderd (wanneer deze niet relevant zijn) worden. Ook de overige tekst kan per project specifiek gemaakt worden.

Rolhouder

Projectmanager, Contractmanager, Technisch manager en informeren adviseur duurzaamheid

Hulpmiddel

[Standaardteksten uitvraag ingenieursdiensten duurzaamheid](#)

Toelichting marktconsultaties

Basisinformatie over marktconsultaties

Voor basisinformatie over marktconsultaties, zie:

<https://www.pianoo.nl/nl/document/5226/handreiking-marktconsultatie>

Duurzaamheidsaspecten bij marktconsultaties

Ga in de marktconsultatie met partijen in gesprek over hoe zij kunnen bijdragen om onze doelstellingen te bereiken. Omdat voor het behalen van de duurzaamheidsdoelstellingen van Rijkswaterstaat innovatie nodig is, kan het bij projecten met een duurzaamheidsambitie een goed idee zijn om middels een marktconsultatie te checken:

- Zijn onze (duurzame) selectie-/gunningscriteria en eisen haalbaar?
- Mogen onze (duurzame) selectie-/gunningscriteria en eisen nog ambitieuzer?
- Welke belemmeringen of uitdagingen zien opdrachtnemers voor het realiseren van deze criteria en eisen?

D&C-, DBM- of E&C-contract

Bij de middelen die Rijkswaterstaat standaard inzet op het gebied van klimaatneutraal en circulair inkopen zijn dit de stappen om duurzaamheid mee te nemen.

Instrumentarium

Borging	CO ₂ -prestatieladder (BPKV)	MKI (DuboCalc) in BPKV	Projectdoelstelling Duurzaamheid	Eisen Klimaat & Energie en CE	RBA MVI (minimumeisen)
Wel/niet inzetten	Altijd	Altijd	Stap 1 Besluit wel/ niet inzetten (uitgewerkt voor Best Value)	Deels standaard / deels vrijblijvend	Altijd
Uitbesteden extern	N.v.t.	Stap 1 Uitbesteden MKI-berekeningen extern (IB/ adviesbureau)		(Zie eerstvolgende herziening)	N.v.t.
Aanbestedingsleidraad					
	Stap 1 Geen actie; tekst is reeds opgenomen in modeldocument	Stap 2 MKI-berekeningen (DuboCalc)	Stap 2 Bepalen en opnemen projectdoelstelling duurzaamheid	Geen separate actie; energie is onderdeel MKI	
		Stap 3 Opnemen teksten MKI (DuboCalc) en toevoegen Protocol			
Vraagspecificatie					
Vraagspecificatie Eisen				Stap 1 Bepalen of / welke aanvullende eisen	
Vraagspecificatie Proces	Stap 2 Opnemen van bijlagenummer criteria CO ₂ PL	Stap 4 Opnemen proceseisen MKI (DuboCalc)		Stap 2 Formuleren en opnemen systeemeisen Stap 3 Formuleren en opnemen proceseisen	Stap 1 Controle proceseisen RBA. Alleen bij gemaal: opnemen proceseis

Prestatiecontract

Bij de middelen die Rijkswaterstaat standaard inzet op het gebied van klimaatneutraal en circulair inkopen zijn dit de stappen om duurzaamheid mee te nemen.

Instrumentarium

Borging	CO ₂ -prestatieladder (BPKV)	MKI (DuboCalc) in BPKV	Projectdoelstelling Duurzaamheid	Eisen Klimaat & Energie CE	RBA MVI (minimumeisen)
Wel/niet inzetten	Altijd	In Prestatiecontracten Nat is het toepassen van MKI inmiddels standaard, voor Droog : check bij je adviseur duurzaamheid wat mogelijk is.	Stap 1 Besluit wel/niet inzetten (uitgewerkt voor Best Value)	Deels standaard / deels vrijblijvend	Altijd
		Voor de stappen: zie D&C, DBM of E&C-contract Conform de standaard regel voor Best Value: dat wat gekwantificeerd kan worden binnen een prestatiecontract, opnemen in een MKI (DuboCalc)-criterium. Aanvullende onderwerpen in de projectdoelstelling duurzaamheid opnemen.			
Aanbestedingsleidraad					
	Stap 1 Geen actie; tekst is reeds opgenomen in modeldocument		Stap 2 Bepalen en opnemen projectdoelstelling duurzaamheid	N.v.t.	
Vraagspecificatie					
Vraagspecificatie Eisen				Stap 1 Bepalen of / welke aanvullende eisen	
Vraagspecificatie Proces	Stap 2 Opnemen van bijlagennummer criteria CO ₂ PL			Stap 2 Formuleren en opnemen systeemeisen Stap 3 Formuleren en opnemen proceseisen	Stap 1 Controle proceseisen RBA, Alleen bij gemaal: opnemen proceseis

CO₂-prestatieladder (BPKV) | Aanbestedingsleidraad

CO₂-prestatieladder

Stap 1: Controle tekst (geen actie)

Actie

- Controleer of de teksten t.b.v. de CO₂-prestatieladder zijn opgenomen in de Aanbestedingsleidraad conform het modeldocument in het [contractenbuffet](#).

Rolhouder

Contractmanager

Hulpmiddel

Niet van toepassing

CO₂-prestatieladder (BPKV) | Contract- Vraagspecificatie – Vraagspecificatie Proces

CO₂-prestatieladder

Stap 2: Opnemen proceseisen

Actie

- Controleer of de proceseisen CO₂-prestatieladder zijn opgenomen in de Vraagspecificatie conform het modeldocument in het [contractenbuffet](#).
- Invullen van het juiste bijlagenummer van de bijlage met criteria in de proceseis m.b.t. de CO₂-prestatieladder.

Rolhouder

Contractmanager

Hulpmiddel

Niet van toepassing

Terug naar tabel
D&C, DBM of
E&C -contract

MKI (BPKV) | Uitbesteden extern

MKI (DuboCalc)

Stap 1: Uitbesteden MKI-berekeningen

Actie

- Stem met de adviseur duurzaamheid af of de MKI-berekeningen uitbesteed kunnen of dienen te worden aan het IB.
- Besteed vervolgens al dan niet het uitvoeren van MKI-berekeningen uit aan het ingenieursbureau (IB), dat ondersteunt in de contractvoorbereiding, of een extern adviesbureau.

Toelichting: MKI (DuboCalc) zetten we op basis van de [Gele Brief Duurzaam Inkopen](#) en het [Actieplan Milieubeprijzing](#) standaard in alle aanleg- en onderhoudscontracten in. Voor meer informatie, zie de [Toelichting criteria BPKV](#) in deze Handreiking.

Het IB of externe adviesbureau voert vervolgens de MKI (DuboCalc)-berekeningen uit (stap 2), in afstemming met Technisch manager, Contractmanager en adviseur duurzaamheid. Het IB kan hierbij meedenken over maatregelen om de MKI verder te verlagen.

Rolhouder

Technisch manager, Contractmanager, adviseur duurzaamheid en inkoopadviseur

Hulpmiddel

- [Standaardteksten uitvraag ingenieursdiensten duurzaamheid](#), hoofdstuk 9 Referentieberekening MKI-waarde

MKI (BPKV) | Aanbestedingsleidraad

MKI (DuboCalc)

Stap 2: Uitvoeren berekeningen MKI

Actie (mogelijk uitgevoerd door IB/ adviesbureau, zie stap 2)

- Bepaal in lijn met het protocol de scope en eventuele uitsluitingen, reken het referentieontwerp door en bepaal de onder- en bovengrens van de MKI-waarde op basis van de referentieberekening MKI-score en hoeveelheid categorie 3-data (met 30% opslag).

Toelichting: Benodigde input voor de berekening zijn de materialenstaten (Technisch manager) en de contractraming (Projectbeheersing) voor het project. En waar beschikbaar een uitgangspuntennotitie en tekeningen van het referentieontwerp.

- Stel de memo op voor de onderbouwing en de uitgangspunten van de berekening ten behoeve van de vervolgfases indien dit niet door IB is gedaan. De memo is geen bijlage van het contract, maar dient in het [projectdossier](#) te worden opgenomen.

Rolhouder

IB/ extern bureau in afstemming met Contractmanager, Technisch manager, adviseur duurzaamheid en inkoopadviseur

Hulpmiddel

- Zie de [startershandleiding voor DuboCalc](#).
- [Protocol berekenen en aantonen MKI-waarde](#)

Voorbeeld

- [Memo DuboCalc A16](#)
- [DuboCalc-berekening Blankenburgverbinding](#)

MKI (BPKV) | Aanbestedingsleidraad

MKI (DuboCalc)

Stap 3: Opnemen teksten en toevoegen Protocol

Actie

- Controleer of de teksten t.b.v. MKI (DuboCalc) zijn opgenomen in de Aanbestedingsleidraad conform het modeldocument in het [contractenbuffet](#).
- Vul de openstaande velden in, zie hiervoor de [Invulinstructie voor standaard teksten MKI \(DuboCalc\)](#) voor de Aanbestedingsleidraad.
- Voeg het Protocol berekenen en aantonen MKI-waarde, opgenomen in het [contractenbuffet](#), toe als bijlage.

Rolhouder

Contractmanager, adviseur duurzaamheid, inkoopadviseur

Hulpmiddel

- [Invulinstructie voor standaard teksten MKI \(DuboCalc\)](#).

MKI (BPKV) | Contract – Vraagspecificatie – Vraagspecificatie Proces

MKI (DuboCalc)

Stap 4: Opnemen proceseisen in Vraagspecificatie Proces

Actie

- Controleer of de proceseisen MKI (DuboCalc) zijn opgenomen in de Vraagspecificatie conform het modeldocument in het [contractenbuffet](#).
- Vul de openstaande velden in volgens de [Invulinstructie voor standaard teksten MKI \(DuboCalc\)](#) voor de Vraagspecificatie.

Rolhouder

Contractmanager

Hulpmiddel

Niet van toepassing

Terug naar tabel
D&C, DBM of
E&C -contract

Projectdoelstelling Duurzaamheid | Aanbestedingsleidraad

Projectdoelstelling duurzaamheid

Stap 1: Besluit wel/niet inzetten projectdoelstelling (uitgewerkt voor Best Value)

Actie

- Besluit inzet Projectdoelstelling Duurzaamheid:

De CO₂-Prestieladder en DuboCalc zijn ook binnen **Best Value** de tools om de duurzaamheidsprestatie voor klimaat & energie en circulaire economie vergelijkbaar te maken en te waarderen. Ze kunnen naast het BV criterium worden opgenomen als prestatiecriteria, zie de toelichting [Best Value en Duurzaamheid](#).

Daarnaast kan gekozen worden om een aanvullende projectspecifieke duurzaamheidsdoelstelling op te nemen binnen BV. Duurzaamheid is dan één van projectdoelstellingen waarvoor gegadigden kansen en prestaties mogen aanbieden. Zeker als er grote kansen worden gezien of hoge ambities zijn op één of meer van de duurzaamheidsthema's, is het aan te bevelen om een projectdoelstelling duurzaamheid op te nemen. Zie hiervoor de resultaten uit de voorgaande fases, zoals de [Omgevingswijzer](#) en het [Ambitiweb](#), voor zover beschikbaar.

Ook kan gekozen worden om geen prestatiecriteria met MKI (DuboCalc) in te zetten, maar enkel een projectdoelstelling duurzaamheid. Zeker wanneer er weinig winst te verwachten is op de thema's klimaat & energie en circulaire economie, of wanneer er op deze thema's weinig onderscheid behaald kan worden.

- Bij besluit geen inzet Projectdoelstelling: geen verdere acties
- Bij besluit inzet Projectdoelstelling: ga verder met stap 2

Rolhouder

Projectmanager, Contractmanager, Technisch manager, inkoopadviseur en informeren adviseur duurzaamheid

Hulpmiddel

[Best Value en Duurzaamheid](#)

Projectdoelstelling Duurzaamheid | Aanbestedingsleidraad

Projectdoelstelling duurzaamheid

Stap 2: Bepalen en opnemen projectdoelstelling duurzaamheid

Actie

- Bepaal de projectdoelstelling Duurzaamheid en neem deze in de Aanbestedingsleidraad op.

Rolhouder

Projectmanager, Contractmanager, Technisch manager, inkoopadviseur en informeren adviseur duurzaamheid

Hulpmiddel

[Best Value Voorbeelden projectdoelstellingen Duurzaamheid](#)

Terug naar tabel
D&C, DBM of
E&C -contract

Eisen Klimaat & Energie en Circulaire Economie

Stap 1: Bepalen aanvullende eisen

Actie

- Controleer of er standardeisen ([Best practices eisen energie](#), [Eisenset verduurzaming beton](#)) moeten of kunnen worden opgenomen, die nog niet opgenomen zijn in de vraagspecificatie.

Toelichting: minimeisen op gebied van klimaat & energie en circulaire economie (en mogelijk andere duurzaamheidsthema's) zullen in de toekomst worden uitgebreid. Er is vrijheid om naast de RBA MVI en energie- en materiaaleisen in de basisspecificaties aanvullende duurzaamheidseisen mee te nemen. Energiebesparende maatregelen die zich binnen 5 jaar terugverdienen en binnen de scope getroffen kunnen worden, moeten worden meegenomen en moeten dus vertaald worden naar contractuele eisen. Input voor de eisen kan ook volgen vanuit de KES, [Omgevingswijzer](#) en/of het [Ambitieweb](#).

- Bepaal of (en welke) aanvullende eisen moeten of kunnen worden opgenomen in het contract op gebied van energiebesparing, circulaire economie en/ of duurzaam materiaalgebruik met behulp van de extra toelichting (zie hulpmiddel).

Rolhouder

Contractmanager, Technisch manager, adviseur duurzaamheid, specialist(en)

Hulpmiddel

> Bekijk de toelichting
voor K&E

> Bekijk de toelichting
voor CE

Eisen Klimaat & Energie en Circulaire Economie

Toelichting eisen klimaat & energie

- Ga na: is het energiegebruik in de gebruiksfase een 'grote belaster' en is het energieverbruik opgenomen in de scope van de MKI (DuboCalc)-berekening?
 - Indien het energieverbruik in de gebruiksfase relatief laag is, wordt niet aanbevolen om aanvullende eisen te nemen.
 - Indien geen criterium op MKI wordt ingezet en er is wel winst te behalen op energie- of materiaalgebied dan dienen wel aanvullende eisen te worden meegenomen.
- Gelden er beleidsafspraken zoals toepassing energiezuinige (led-) verlichting in tunnels, bouw energieneutrale overheidsgebouwen vanaf 2018, een versnelde vervanging van openbare verlichtingsinstallaties (SER-akkoord)?
- Zijn er energiebesparende maatregelen denkbaar binnen de scope, die zich binnen 5 jaar terugverdienen?
- Wat zijn de in de voorafgaande projectfase vastgestelde projectambities en/of doelstellingen op het gebied van energie en materialen? Zijn er bijvoorbeeld grote kansen voor energiebesparing of duurzame opwekking? Zie hiervoor de resultaten uit de voorgaande fases, zoals de [Omgevingswijzer](#) en het [Ambitiweb](#), voor zover relevant en beschikbaar. Ga ook na of hier KES-eisen uit voortvloeiden.
- Ga na of in de KES eisen zijn opgenomen die voortvloeien uit energiebesparingsplannen.
- Als duurzaamheidsmaatregelen financieel niet haalbaar zijn en/ of niet binnen de scope te implementeren: is er extra budget vrij te maken, bijvoorbeeld door samenwerking met andere partijen of door besparing op onderhoudskosten ten gunste van het investeringsbudget te laten vallen? Is de [duurzaamheidsversneller](#) in te zetten?

Eisen Klimaat & Energie en Circulaire Economie

Toelichting eisen circulaire economie

- Is er een Ontwerpstrategie Circulaire Economie bepaald voor de verschillende objecten en/ of materiaalstromen en zijn als gevolg daarvan (KES)-eisen gedefinieerd? Vertaal die dan naar eisen voor het contract. Zie ook de verdiepende Handreiking [Circulaire Economie voor MIRT-projecten](#). voor hulp bij het formuleren van (eventuele) eisen. Voorbeelden zijn levensduureisen, vragen om een materialenpaspoort of een demontageplan.
- Wat zijn de in de voorafgaande projectfase vastgestelde projectambities en/of doelstellingen op het gebied van Circulaire Economie / materialen? Zijn er grote kansen voor duurzaam materiaalgebruik? Zie hiervoor de resultaten uit de voorgaande fases, zoals de [Omgevingswijzer](#) en het [Ambitieweb](#), voor zover beschikbaar. Ga ook na of hier KES-eisen uit voortvloeiden.
- Is beton een relevante materiaalstroom in het project? Kijk dan of er eisen voortvloeiend uit [Handreiking verduurzaming Beton](#) kunnen worden meegenomen. De Handreiking is in lijn met het BetonAkkoord. De [Eisenset verduurzaming beton](#), die in 2020 in de basisspecificaties/ standaard contractdocumenten opgenomen zal worden, kan opgenomen worden in het contract. Het gaat onder meer om minimeisen op basis van MKI, toepassing betonreststromen in beton en eisen ten aanzien van afvalverwerking. Vraag de actuele MKI-waarden op bij de duurzaamheidsadviseur.
- In de basisspecificatie is een MKI-eis voor asfalt opgenomen.
- Daarnaast staan in Annex V (zie het [contractenbuffet](#)) eisen ten aanzien van vrijkomende materialen.

Eisen Klimaat & Energie en Circulaire Economie

Stap 2: Opnemen systeemeisen

Actie

- Neem in de Vraagspecificatie Eisen systeemeisen op ten aanzien van energiebesparing, energieopwekking en/ of Circulaire Economie. De eisen zijn nader te bepalen op basis van de input uit de voorgaande stap (bepalen aanvullende eisen energiebesparingseisen) van de scope van het project.
- Als binnen de projectscope een gemaal wordt gerealiseerd of aangepast, neem dan in de Vraagspecificatie Eisen de eis op m.b.t. het energierendement van het systeem uit de RBA MVI.
- Het percentage dient bepaald worden in afstemming met een pompenspecialist en adviseur duurzaamheid.

Rolhouder

Contractmanager, Technisch manager, adviseur duurzaamheid

Hulpmiddel

- Eisen in document [Best practices eisen energie](#)

Eisen Klimaat & Energie en Circulaire Economie

Stap 3: Opnemen proceseisen

Actie

- Neem de proceseisen op voor D&C uit de [Best practices eisen energie](#) in de Vraagspecificatie Proces.
- Neem eventuele aanvullende proceseisen duurzaamheid op, afhankelijk van de noodzaak op basis van stap 4.

Rolhouder

Contractmanager, evt. adviseur duurzaamheid

Hulpmiddel

Niet van toepassing

Terug naar tabel
D&C, DBM of
E&C -contract

RBA MVI Minimumeisen

Stap 1: Controle proceseis en bijlage

Actie

- Controleer of de proceseis t.a.v. de RBA Duurzaam Inkopen is opgenomen in de Vraagspecificatie Proces conform het modeldocument [RBA Maatschappelijk Verantwoord Inkopen \(MVI\)](#) in het contractenbuffet.
- Als binnen de projectscope een gemaal wordt gerealiseerd of aangepast, neem dan in de Vraagspecificatie Eisen de eis op m.b.t. het energierendement van het systeem uit de RBA MVI. Zie hiervoor ook [Stap 2](#) bij het onderdeel eisen energie & klimaat.

Rolhouder

Contractmanager

Hulpmiddel

Niet van toepassing

Terug naar tabel
D&C, DBM of
E&C -contract

CO₂-prestatieladder (BPKV) | Aanbestedingsleidraad

CO₂-prestatieladder

Stap 1: Controle tekst (geen actie)

Actie

- Controleer of de teksten t.b.v. de CO₂-prestatieladder zijn opgenomen in de Aanbestedingsleidraad conform het modeldocument in het [contractenbuffet](#).

NB: de Aanbestedingsleidraad voor Prestatiecontracten komt overeen met dat voor D&C-contracten.

Rolhouder

Contractmanager

Hulpmiddel

Niet van toepassing

CO₂-prestatieladder (BPKV) | Contract- Vraagspecificatie – Vraagspecificatie Proces

CO₂-prestatieladder

Stap 2: Opnemen proceseisen

Actie

- Controleer of de proceseisen CO₂-prestatieladder zijn opgenomen in de Vraagspecificatie Proces conform het modeldocument in het [contractenbuffet](#).
- Vul het juiste bijlagenummer in van de bijlage met criteria in de proceseis m.b.t. de CO₂-prestatieladder.

Rolhouder

Contractmanager

Hulpmiddel

Niet van toepassing

Terug naar tabel
Prestatie-
contract

Projectdoelstelling Duurzaamheid | Aanbestedingsleidraad

Projectdoelstelling duurzaamheid

Stap 1: Besluit wel/niet inzetten projectdoelstelling (Uitgewerkt voor Best Value)

Actie

- Besluit inzet projectdoelstelling duurzaamheid:

Binnen **Best Value** kan gekozen worden om naast een gunningscriterium met de CO₂-prestatieladder en **MKI** een aanvullende projectspecifieke duurzaamheidsdoelstelling op te nemen. Duurzaamheid is dan één van projectdoelstellingen waarvoor gegadigden kansen en prestaties mogen aanbieden. Zeker als er grote kansen worden gezien of hoge ambities zijn op één of meer duurzaamheidsthema's, dan is het aan te bevelen om een projectdoelstelling duurzaamheid op te nemen. Zie hiervoor de resultaten uit de voorgaande fases, zoals de [Omgevingswijzer](#) en het [Ambitiweb](#), voor zover beschikbaar.

- Bij besluit geen inzet projectdoelstelling duurzaamheid: geen verdere acties.
- Bij besluit inzet projectdoelstelling duurzaamheid: ga verder met stap 2.

Rolhouder

Projectmanager, Contractmanager, Technisch manager, inkoopadviseur en informeren adviseur duurzaamheid

Hulpmiddel

[Best Value en Duurzaamheid](#)

Projectdoelstelling Duurzaamheid | Aanbestedingsleidraad

Projectdoelstelling duurzaamheid

Stap 2: Bepalen en opnemen projectdoelstelling duurzaamheid

Actie

- Bepaal de projectdoelstelling duurzaamheid en neem deze op in de Aanbestedingsleidraad.

Rolhouder

Projectmanager, Contractmanager, Technisch manager, inkoopadviseur en informeren adviseur duurzaamheid

Hulpmiddel

[Best Value Voorbeelden projectdoelstellingen Duurzaamheid](#)

Terug naar tabel
Prestatie-
contract

Eisen Klimaat & Energie en Circulaire Economie

Stap 1: Bepalen aanvullende eisen

Actie

- Controleer of er standaardeisen ([Best practices eisen energie](#), [Eisenset verduurzaming beton](#)) moeten of kunnen worden opgenomen, die nog niet opgenomen zijn in de vraagspecificatie.

Toelichting: minimeisen op gebied van energie- en materiaalgebruik (en mogelijk andere duurzaamheidsthema's) zullen in de toekomst worden uitgebreid. Er is vrijheid om naast de RBA MVI en energie- en materiaaleisen in de specificaties aanvullende duurzaamheidseisen mee te nemen. Wettelijk is bepaald dat energiebesparende maatregelen die zich binnen 5 jaar terugverdienen en binnen de scope getroffen kunnen worden, moeten worden meegenomen en dus vertaald moeten worden naar contractuele eisen. Los daarvan is er in Prestatiecontracten al een impuls om energiebesparende maatregelen door te voeren:

In prestatiecontracten kan het bijvoorbeeld gaan om het vervangen of reviseren van bestaande installaties of verlichtingsarmaturen door energiebesparende varianten. In de Vraagspecificatie Proces voor Prestatiecontracten is opgenomen dat de opdrachtnemer verbeter- en investeringsvoorstellen kan voorleggen op eigen initiatief of op verzoek. Deze voorstellen hebben tot doel kwalitatieve verbeteringen, bedrijfseconomische voordelen en/of efficiency op te leveren. Een uitgangspunt is om minimaal 20% besparing op het jaarlijkse energieverbruik van het beheerareaal te realiseren. De verbetervoorstellen dienen een (vervangings)investering te hebben met een maximale terugverdientijd van 20 jaar (waarbij gerekend wordt met € 0,084 per KWH).

- Bepaal of/ welke aanvullende eisen dienen/ kunnen worden opgenomen in het contract op gebied van energiebesparing en/ of duurzaam materiaalgebruik (zie hulpmiddel).

Rolhouder

Contractmanager, Technisch manager, adviseur duurzaamheid, specialist(en)

Hulpmiddel

> Bekijk de toelichting
voor K&E

> Bekijk de toelichting
voor CE

Eisen Klimaat & Energie en Circulaire Economie

Toelichting aanvullende eisen klimaat & energie

- Ga na: is het energieverbruik voor het betreffende areaal/ objecten een 'grote belaster'? Indien het energieverbruik relatief laag is en/of geen werkzaamheden plaatsvinden waarbij de energieprestatie verbeterd kan worden, wordt niet aanbevolen om aanvullende eisen te nemen.
- Gelden er beleidsafspraken zoals toepassing energiezuinige (led-) verlichting in tunnels, bouw energieneutrale overheidsgebouwen vanaf 2018, een versnelde vervanging van openbare verlichtingsinstallaties (SER-akkoord)?
- Wat zijn de in de voorafgaande projectfase vastgestelde projectambities en/of doelstellingen op het gebied van energie en materialen? Zijn er grote kansen voor bijvoorbeeld energiebesparing of duurzame opwekking? Zie hiervoor de resultaten uit de voorgaande fases, zoals de [Omgevingswijzer](#) en het [Ambitiweb](#), voor zover beschikbaar.
- Ga na of in de KES eisen zijn opgenomen die voortvloeien uit energiebesparingsplannen.

Eisen Klimaat & Energie en Circulaire Economie

Toelichting aanvullende eisen CE

- Wat zijn de in de voorafgaande projectfase vastgestelde projectambities en/of doelstellingen op het gebied van circulaire economie/materialen? Zijn er grote kansen voor duurzaam materiaalgebruik? Zie hiervoor de resultaten uit de voorgaande fases, zoals de [Omgevingswijzer](#) en het [Ambitiweb](#), voor zover relevant en beschikbaar. Ga ook na of hier KES-eisen uit voortvloeiden.
- In de basisspecificatie is inmiddels een MKI-eis voor asfalt opgenomen.
- Is beton een relevante materiaalstroom in het project? Kijk dan of er eisen voortvloeiend uit [Handreiking verduurzaming Beton](#) kunnen worden meegenomen. De Handreiking is in lijn met het BetonAkkoord. De [Eisenset verduurzaming beton](#), die in 2020 in de basisspecificaties/ standaard contractdocumenten opgenomen zal worden, kan opgenomen worden in het contract. Het gaat onder meer om minimeisen op basis van MKI, toepassing betonreststromen in beton en eisen ten aanzien van afvalverwerking. Vraag de actuele MKI-waarden op bij de duurzaamheidsadviseur.
- Daarnaast staan in Annex V (zie het [contractenbuffet](#)) eisen ten aanzien van vrijkomende materialen.

Eisen Klimaat & Energie en Circulaire Economie

Stap 2: Opnemen systeemeisen

Actie

- Neem in de Vraagspecificatie Eisen de systeemeisen op ten aanzien van energiebesparing, energieopwekking en/ of duurzaam materiaalgebruik. De eisen zijn nader te bepalen op basis van de input uit de voorgaande stap (bepalen aanvullende eisen energiebesparingseisen) van de scope van het project.
- Als binnen de projectscope een gemaal wordt gerealiseerd of aangepast, dan in de Vraagspecificatie Eisen opnemen van de eis m.b.t. het energierendement van het systeem uit de RBA.
- Het percentage dient bepaald worden in afstemming met een pompenspecialist en adviseur duurzaamheid.

Rolhouder

Contractmanager, Technisch manager, adviseur duurzaamheid

Hulpmiddel

- Eisen in document [Best practices eisen energie](#)

Eisen Klimaat & Energie en Circulaire Economie

Stap 3: Opnemen proceseisen

Actie

- Neem de proceseisen op voor Prestatiecontracten uit de [Best practices eisen energie](#) in de Vraagspecificatie Proces.
- Neem eventuele aanvullende proceseisen op inzake duurzaamheid, afhankelijk van de noodzaak op basis van stap 4.

Rolhouder

Contractmanager, evt. adviseur duurzaamheid

Hulpmiddel

Niet van toepassing

Terug naar tabel
Prestatie-
contract

RBA MVI minimeisen | Contract- Vraagspecificatie – Vraagspecificatie Eisen

RBA MVI minimeisen

Stap 1: Controle proceseis en bijlage

Actie

- Controleer of de proceseis t.a.v. de RBA Duurzaam Inkopen is opgenomen in de Vraagspecificatie Proces conform het modeldocument [RBA Maatschappelijk Verantwoord Inkopen \(MVI\)](#) in het contractenbuffet.
- Als binnen de projectscope een gemaal wordt gerealiseerd of aangepast, dan in de Vraagspecificatie Eisen opnemen van de eis m.b.t. het energierendement van het systeem uit de RBA. Zie hiervoor ook [Stap 2](#) bij het onderdeel eisen energie & klimaat.

Rolhouder

Contractmanager

Hulpmiddel

Niet van toepassing

Terug naar tabel
Prestatie-
contract

Klimaatneutraal en Circulair Inkopen tijdens realisatie (contractbeheersing)

Verkenning &
Planuitwerking

Contractvoorbereiding

Contractbeheersing

Tijdens de contractbeheersing zien we erop toe dat de opdrachtnemer duurzaamheid meeneemt in lijn met het contract en zijn aanbieding.

Contractbeheersing met betrekking tot duurzaamheid is in wezen niet anders dan het proces op andere aspecten, zoals kwaliteit en veiligheid. Toch zijn er aandachtspunten en vraagt het proces van verificatie & validatie gericht op MKI om toelichting.

Voor het toetsen op duurzaamheid tijdens de fase contractbeheersing, zie de [Best Practice Toets op Duurzaamheid](#).

Contact

Vragen over klimaatneutraal en circulair inkopen? Neem contact op met het [Steunpunt Duurzaamheid](#)
Of mail naar: duurzaamaeno@rws.nl

Voor vragen, suggesties of foutmeldingen in deze handreiking, neem contact op met:

Hilde Koopmans
Hilde.koopmans@rws.nl
06 111 07 123

Jasper Flapper
Jasper.flapper@rws.nl
06 - 53 36 67 72

Klimaatneutraal en Circulair Inkopen

Nummer:	5257
Versie:	2.0
Status:	In beheer
Type:	Handreiking
Inhoudelijk beheerder:	Jasper Flapper
Verantwoordelijke afdeling:	Afd. Waterbouw en Ecotechniek
Netwerken:	Hoofdvaarwegennet, Hoofdwatersysteem, Hoofdwegennet
Rollen:	Technisch Manager, Contractmanager
Fase:	Realisatie, Onderhoud
Proceseigenaar	Proceseigenaar Aanleg en Onderhoud